

Venäjän ymmärtämisen jäljillä

Salla Nazarenko

Aitamurto, Kahla & Lassila (toim): *Sandarmohista Skolkovoon*. Historiapoliitiikan pitkä varjo. 336 s, Into 2020.

Venäjää ei voi järjellä ymmärtää eikä mitata tavallisella arsinalla. Tämä Fjodor Tjuttševin (1803–1873) vanha runo kuvastaa kliseistä ajatusta Venäjistä suurena mysteerinä, valtiona jolla on erityislaatu. Tätä käsitystä toki Venäjän johtajat halki vuosisatojen ovat myös korostaneet. Tänä päivänä tuo erityislaatuisuus toimii strategisena narratiivina, jopa informaatiosodan aseena: Venäjä edustaa perinteisiä perhearvoja, ortodoksisista uskoa - ja turvallista ja ymmärrettävää elämää, jossa joku toinen päättää puolestasi.

Aleksanteri-instituutinjohtajan, professori Markku Kangaspuron juhlaKirja ”Sandarmohista Skolkovoon – historiapoliitiikan pitkä varjo” kuljettaa lukijansa

vinhaa vauhtia läpi Venäjän ja venäläisyyden.

Kirja jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa ”Mitä on tehtävä? Mitä on tekeillä?” pureutuu mm. Venäjän tutkimuksen eri paradigmoihin Aleksanteri-instituutin entisen johtajan Markku Kivisen tekstissä; Kentin yliopiston professori Richard Sakwa puolestaan pohtii, onko Venäjän tehtävä lännen kaataminen. Vastaus kysymykseen on periaatteessa ei: vaikka Venäjä tänä päivänä esiintyy isänmaallisten ja globalisaation vastaisten liikkeiden liittolaisena, ei Kremlin perusajatus ole kyllää epätasapainoa. Pikemminkin ajatus on luoda Venäjä, jonka suvereniteettia ja suurvalta-asemaa kunnioitetaan.

Kirjan toinen osa on otsikoitu Historian pitkä varjo. Siinä näkökulma onkin selkeämmin historiallinen. Emeritusprofessori Vesa Oittinen pohtii kansallisfilosofien ajattelua Hegelin ja Snellmanin kautta; professori Sanna Turoma avaa Euraasian kuviteltua maantiedettä ja dosentti Aappo Kähönen kirjoittaa Suomen asemasta Neuvostoliiton reunavaltio-politiikassa 1920-luvulla. Tästä osiosta mainitsisin erikseen Venäjän ja Euraasian tutkimuksen yliopistonlehtorin Sari Autio-Sarasmon tekstin, jossa hän purkaa Neuvostoliiton roolia kylmässä sodassa. Autio-Saraso kirjoittaa kiintoisesti, että Neuvostoliiton taloudellinen takamatka oli neuvostojohtoon tiedossa ja 1950-luvulla virisi voimakas kiin-

nostus kahdenvälisiin taloussuhteisiin länsimaiden kanssa. Esimerkiksi avaruusteknologiassa osoitettu etumatka Gagarinin kuulentoineen ei tarkoittanut sitä, etteikö neuvostojohto olisi ymmärtänyt järjestelmän olevan tehoton ja jäämässä jälkeen. Autio-Saraso argumentoi, että kylmän sodan tulkinat voisikin kaksinaisuuden sijaan kohdistaa siihen, miten Neuvostoliitto menestyi niinkin pitkään. Autio-Sarasmon mukaan parempi ymmärrys siitä, millainen supervaltta Neuvostoliitto oli, auttaisi meitä saamaan paremman ymmärryksen siitä, minkä varaan nyky-Venäjä supervalttaimagoaan rakentaa.

Kokonaisuudessaan kirja, kuten juhlaKirjalta tietysti voi odottaa, on aika sekalainen kokoelma näkökulmia Venäjään. Voi ajatella, että se kuvaa tutkimuskohdettaan: Venäjää voi, ja pitää, tutkia monitieteisesti, omia lähtöoletuksia pohtien ja tuntien tutkimuskohteen samanaikaisen jatkuvan muutoksen ja pysyvyyden. Tietyt ilmiöt Venäjällä ovat yhä tsaarinakaisiä, ja toisilla elämänaueilla Venäjä yllättää dynaamisuuuellaan ja nykyaikaisuuuellaan.

Kirja olisi hyötynyt vielä tarkemmasta jaosta vaikkapa neljään osaan. Myöskään historiapoliitiikkaan viittaava otsikko ei anna kuvaa kirjan sisällöstä.

Kirja on kuitenkin nautinnollista luettavaa Venäjistä kiinnostuneille. Tällaisia monipuolisia ja -näkökulmaisiiä katsauksiiä Venäjään soisi julkaistavan enemmänkin. ■